

Bilaga

Sammanställning av årsrapporter avseende samverkansavtal om familjecentrerat arbetssätt (FCA) år 2023

Inledning

Samverkansavtal om familjecentrerat arbetssätt (FCA) är avtal som respektive regional socialnämnd har med Delregional nämnd Göteborg (DRNG), Västra Götalandsregionen (VGR). Inför år 2023 förhandlades nya samverkansavtal fram mellan respektive regional socialnämnd och DRNG. Den största skillnaden från tidigare är att avtalen nu även omfattar skolåldrarna. Förskoleförvaltningen och respektive regional socialförvaltning, förvaltningen för funktionsstöd samt grundskoleförvaltningen har i sin tur en överenskommelse om bland annat delfinansiering av dessa samverkansavtal: *Överenskommelse om samverkansinsatser i det familjecentrerade arbetssättet (FCA) i stadsområde....*

Detta dokument är begränsat till en sammanställning av den årliga uppföljning som koordinatörer och deras närmsta chefer gjort av samverkansavtalen mellan respektive regional socialnämnd och DRNG. Sammanställningen omfattar därmed inte all samverkan och allt samarbetet som sker mellan professioner, verksamheter och huvudmän inom ramen för FCA. Fokus i sammanställningen är det arbete som skett där förskolan varit en del. Insatser som endast omfattar och riktas till målgruppen barn i skolåldern är inte en del av sammanställningen. Syftet med avgränsningarna är att tydliggöra utfallet av förskolenämndens finansiering av samverkansavtalen.

Sammanställningen följer mallen för årsredovisning som koordinatörerna har använt. Årsrapporterna har från och med år 2023 en annan struktur. Därav rapporterar koordinatörerna inte i samma utsträckning om familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter utan fokuserar på FCA.

Det som återges i sammanställningen är vad koordinatörerna själva skrivit och uttryckt. Texten under rubriken *Analys* och beskrivande texter av till exempel barnhälsonätverk är förskoleförvaltningens. Totalt har det inkommit fyra årsredovisningar, en för respektive stadsområde.

För att få en bättre läsbarhet kommer följande förkortningar att användas:

- FCA (familjecentrerat arbetssätt)
- FC (familjecentral)
- Koordinator (koordinator för familjecentrerat arbetssätt 0–6 år)
- BMM (barnmorskemottagning)
- BVC (barnavårdcentral)

Sammanställning

FCA är ett operativt folkhälsoarbete med ett lokalt och verksamhetsnära fokus. Under år 2023 har samverkan mellan folkhälsa och FCA utvecklats. En gemensam behovsanalys görs och ligger till grund för arbetet med FCA. Behovsanalysen pekar ut riktning och prioriteringar samt ligger till grund för handlingsplanerna för FCA.

I handlingsplanerna för FCA definieras tre målområden som är gemensamma för alla fyra stadsområdena. Kopplat till varje målområde har respektive stadsområde ett antal delmål. Nedan redovisas koordinatorens arbete per målområde. Sist i sammanställningen återfinns en samlad ekonomisk redovisning.

1. Funktionen koordinator FCA

I samverkansavtalen ingår tjänsten koordinator familjecentrerat arbetssätt. Alla koordinatörer som arbetar med målgruppen barn 0–6 år har sin anställning i en regional socialförvaltning. En majoritet av koordinatorens arbetar även som samordnare för familjecentral som del av sin tjänst. Hur många procent av tjänsten som läggs på respektive funktion styrs av lokala behov och förutsättningar.

Geografisk fördelning av tjänster	
Område	Antal årsarbetare som finansieras av samverkansavtalen och riktas till barn 0–6 år och deras familjer
Stadsområde Centrum	3,0 årsarbetare
Stadsområde Hisingen	3,0 årsarbetare
Stadsområde Sydväst	2,0 årsarbetare
Stadsområde Nordost	2,0 årsarbetare
Totalt	10,0 årsarbetare

Innehåll i tjänsten koordinator FCA

Koordinatorernas uppdrag är att hålla ihop arbetet med FCA i stadsområdet och samordna insatser utifrån gemensamt prioriterade områden.

Exempel på koordinatorens arbetsuppgifter är:

- utveckla helhetsperspektivet 0–18 år inom FCA,
- stödja i uppstartsarbete av familjecentraler eller familjecentralsliknande verksamheter,
- bidra till en sammanhållen barn- och ungdomshälsa,
- stödja arbetet med föräldraskapsstöd på öppna arenor och mötesplatser samt
- delta i relevanta nätverk över staden.

2. Uppföljning fördelat per gemensamt målområde

Målområde:

Erbjuda familjer och andra viktiga vuxna inom stadsområdet ett samordnat och välfungerande stöd utifrån barns behov

- **Föräldraskapsstöd**

Föräldraskapsstödsprogrammet Alla Barn i Centrum (ABC)

Förskoleförvaltningen har tillsammans med grundskoleförvaltningen samordningsansvar för generella föräldraskapsstödsprogram för hela staden. I det dagliga arbetet sker en tät samverkan och samarbete mellan förskoleförvaltningen, koordinators och lokala samordnare.

Under året har koordinators haft olika fokus beroende på behoven i stadsområdet. För stadsområde Centrum har fokus varit att täcka behovet av gruppleddare för att kunna genomföra ABC. En föräldrastödare i stadsområdet har utbildats till instruktör som i sin tur utbildar nya gruppleddare i hela staden. Även två engelsktalande gruppleddare har utbildats vilket möjliggjort ABC-kurser på engelska. Riktade ABC-grupper har genomförts på Romano Center i Väst, Stadsmissionen och Gyllingen.

I stadsområde Nordost har utveckling av tvärprofessionell samverkan, bland annat med förskoleförvaltningen, lett till att ABC nått fler vårdnadshavare. Fler föräldraträffar har genomförts tvärprofessionellt (oftast en specialpedagog och en socionom). Samverkan med den romska föreningen Trajosko Drom har lett till att två personer från föreningen kommer att utbilda sig till ABC-gruppleddare. För första gången har barnpassning erbjudits vilket underlättar för vårdnadshavare att kunna delta i ABC.

I stadsområde Sydvest har fler vårdnadshavare än tidigare deltagit i ABC. I årsrapporten beskrivs att det kan bero på en större spridningsprocess där fler ambassadörer och centralt placerade samordnare stöttat.

Hisingen lyfter att en utmaning har varit, och är, att frigöra personal som vill och kan utbilda sig till gruppleddare samt att skapa utrymme i deras tjänster för att hålla i kurser. Under år 2023 har koordinators arbetat med nya arenor och nya program för att öka spridning och tillgänglighet. Det är viktigt att fortsatt erbjuda kurser på arenor där de når de behöver det mest.

Övrigt föräldraskapsstöd

Koordinators har under året även arbetat med andra typer av föräldraskapsstöd än ABC. Exempel på detta är utdelning av litteratur till vårdnadshavare, föreläsningar om olika ämnen samt guidning och vägledning till hjälp och stöd.

- **Språk- och läsfrämjande insatser**

Det läsfrämjande arbetet är en av grunderna i arbetet med FCA. I fokus är samverkan med biblioteken samt Litteratur-staden Göteborg¹.

Under året har koordinators arbetat med hallbibliotek på förskolor och litteratur på olika arenor som barn och deras familjer besöker. Information har getts om vikten av att läsa för sina barn och bibliotekets gratistjänster. Koordinators på Hisingen nämner särskilt den upparbetade samverkan mellan familjecentralens verksamheter och biblioteket som fokuserar på samspel mellan barn och förälder samt språkutveckling.

¹ Litteratur-staden Göteborg är en del av "UNESCO creative cities network". Göteborg ansökte år 2021 och blev antagna som en "UNESCO City of Literature". För ytterligare information se [Litteraturstaden Göteborg - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](https://litteraturstaden.goteborg.se)

Under 2023 skickade stadsområde Centrum ut en enkät till de arenor som möter barn men som inte har språk- och läsfrämjande som grunduppdrag. Syftet var att säkerställa att koordinatorens insatser kompletterar det språk- och läsfrämjande arbete som redan pågår i främst förskola och grundskola. Den vita fläck som framkom i enkätens resultat var hälso- och sjukvården.

- **Ökad närvaro i förskola**

Under år 2023 har det pågått en dialog om hur koordinatorens kan stötta förskoleförvaltningens arbete med att öka närvaron i förskolan samt den nya lagen *Ett särskilt erbjudande om plats för bättre språkutveckling i svenska* (skollagen 2010:800, kap 8, 14 a §-14 c §). Under år 2024 kommer en gemensam plan mellan förskoleförvaltningen och koordinatörer att tas fram. Syftet är att stötta och komplettera förskoleförvaltningens arbete.

För att främja ökad närvaro i förskolan och bemöta desinformation har föräldradialoger anordnats. Koordinatorerna har kontinuerligt informerat samverkansteam, styrgrupper och barnhälsonätverk om de pågående processerna. Syftet är att även professioner och verksamheter utanför förskolan ska ha möjlighet att kunna bemöta och svara på frågor med korrekt information.

- **Stärka tillit och tillgänglighet till insatser**

I stadsområde Nordost har koordinatorens arbetat med konceptet "Bergsjön möts". Under år 2023 hölls flera mingel och informationstillfällen för invånare. På mingelen har även professionella fått möjligheten att lära känna varandras uppdrag. Under 2023 startades samma koncept upp i Hammarkullen.

- **Tandhälsa**

Koordinatorerna i Sydväst och Nordost tar upp arbetet med Tandboxen² som fortsatt under år 2023. De förskolor som fått Tandboxen har arbetat med materialet. Dock har det enligt koordinatorens varit en utmaning att nå ut till förskolor, främst de förskolor där behoven är störst.

Målområde:

Verka för att familjecentrerat arbetssätt ska utgöra en stabil plattform för tidig upptäckt och tidiga samordnande insatser.

- **Stabila strukturer för samverkan**

Samverkansavtal och överenskommelser

En del av en stabil samverkansstruktur för FCA är de samverkansavtal som skrivs mellan respektive regional socialnämnd och Delregional nämnd Göteborg (DRNG), Västra Götalandsregionen (VGR). Även samverkansavtalen per FC är en del av en stabil samverkansstruktur. De FC som under 2023 skulle skriva nya samverkansavtal blev försenade i sina processer på grund av att samverkansavtalen mellan respektive regional socialnämnd och DRNG, och därmed överenskommelserna mellan Göteborgs Stads förvaltningar, drog ut på tiden.

² Tandboxen är ett samarbete mellan Folktandvården Västra Götalandsregionen och Göteborg Stad. Boxen innehåller pedagogiskt material om tandhälsa som kan användas på förskolor och tandvårdskliniker.

Barnhälsonätverk

Under 2023 arbetade de regionala socialförvaltningarna, barnhälsovården (VGR) och förskoleförvaltningen tillsammans fram en struktur för samverkan som kallas barnhälsonätverk. Förskoleförvaltningen tog beslut om barnhälsonätverk maj 2023 och har varit drivande i processen att starta och implementera nätverken. Grundstommen i nätverken är socialtjänst, barnhälsovård, förskola, öppen förskola och förskoleförvaltningens barnhälsa. Grunden för antalet barnhälsonätverk är ett per rektorsteam. Totala antalet nätverk i staden kommer att vara cirka 30 stycken.

Alla koordinatorena har varit, och är, en del i det operativa bildandet, implementeringen och utvecklingen av barnhälsonätverk. Implementering av barnhälsonätverk i alla fyra stadsområden påbörjades under år 2023 och kommer att fortsätta under år 2024. Stadsområde Hisingen har sedan tidigare barnhälsonätverk, därav har fokus varit utveckling av nätverken. En utvärderingsmall har skapats för att följa upp alla nio nätverk på Hisingen samma sätt.

Koordinatorerna stöttar i uppstarten av nätverken och processtödjer där det finns behov.

Andra stadengemensamma samverkansforum

Under 2023 har koordinatorena i stadsområde Hisingen haft regelbundna avstämningar med Hisingens biträdande utbildningschefer (numera verksamhetschefer). En utmaning som koordinatorena på Hisingen lyfter är att få förskolan delaktiga i familjecentrerat arbete. Därav lyfts förskoleförvaltningens representation i operativt forum för FCA 0–6 år som viktig.

- **Jämlik tillgång till hälsofrämjande arenor och mötesplatser för familjer**

Under året har flera koordinatörer arbetat med att söka nya arenor och mötesplatser samt utveckla befintliga för att nå fler barn och deras familjer. Fokus är områden som inte har sådana samt område där behoven är stora.

Nya arenor har skapats eller blivit tillgängliga i Nordost och på Hisingen. I Rannebergen öppnade en ny arena som är en filial till FC Angered. På Hisingen har ett stärkt arbete tillsammans med bostadsbolag och civilsamhälle resulterat i fler arenor i utsatta områden. De befintliga arenorna har under året haft fokus på nå de som behöver det mest, bland annat genom att erbjuda språkträning inför SFI (svenska för invandrare) för föräldralediga i Biskopsgården och i Backa Röd. I Centrum har Kallebäck identifierats som ett område som saknar en mötesplats och en hälsofrämjande arena för familjer.

- **Bidra till en struktur för kommunikation**

Under 2023 har koordinatorena skapat och skickat ut nyhetsbrev om FCA. Nyhetsbrevet går att skriva ut för att underlätta för verksamheterna att sprida informationen vidare.

Målområde:

Erbjuda kompetensutveckling till personal, chefer och beslutsfattare inom kommun, region och civilsamhället

- **Grundläggande kunskap om FCA**

Grundutbildningen i FCA genomfördes i samverkan mellan alla koordinatörer i juni 2023. Över 200 personer deltog. De deltagande kom från Göteborgs Stad, Västra

Götalandsregionen och civilsamhället. Utifrån förändrade behov kommer koordinatorena tillsammans att utveckla grundutbildningen under år 2024.

- **Kompetens och kunskap om FCA (tidig upptäckt/tidigt agerande)**

Koordinatorerna har under året arbetat aktivt med spridning av information om FCA och utbildningar med koppling till FCA.

Koordinatorerna i stadsområde Sydväst tar upp besök som gjordes till kommunala, regionala och fristående verksamheter samt organisationer i civilsamhället för att informera om FCA. Besöken gav möjlighet till kunskapsinhämtning, dialog och nya idéer. Utmaningen har varit i att få kontakt med alla berörda verksamheter som möter barn och familjer.

Psykisk hälsa

Kompetenshöjningen inom området var under året riktad till professionella.

Koordinatorerna i Centrum skickade ut boken ”Psykisk ohälsa hos späda och små barn” till samtliga BVC, föräldrastödjare och öppna förskolan. Under 2023 har samtliga FC och familjecentralsliknande verksamheter på Hisingen erbjudits en dag med fokus på de 1000 första dagarna i livet och små barns psykiska hälsa.

Samordnad individuell plan (SIP)

SIP är ett verktyg och en struktur som, förutom i hälso- och sjukvårdslagen samt socialtjänstlagen, regleras i överenskommelsen *Samverkan för barns och ungas hälsa* mellan Västra Götalandsregionen och de 49 kommunerna i länet.

Under åren 2021–2023 har varje NOSAM kunna ansöka om stimulansmedel för implementering av och stärkt arbete med SIP. Medlen är en del av en länsgemensam satsning där arbetet utgår från en delregional implementeringsplan. Eftersom medlen upphörde vid årsskiftet lyfter stadsområde Nordost att arbetet till stor del handlat om att se över framtida behov och tydliggöra roller i den fortsatta implementeringen av SIP.

Rektorer och specialpedagoger i alla stadsområden erbjöds SIP-utbildning under 2023. För att stärka kompetensutvecklingen tog SIP-samordnarna fram ett gemensamt utbildningsmaterial som används av koordinatorena i alla stadsområden. Koordinatorerna sprider kunskap om SIP löpande i alla forum där det är relevant.

Små barn Nordost

Dialog och erfarenhetsutbyte skedde under året med projektet Små barn Nordost som drivs av Angereds Närsjukhus (ANS). Projektet handlar om tidig upptäckt och insatser för små barn med svårigheter inom samspel och kommunikation. Under 2024 planeras en utbildningsinsats till personal på FC Bergsjön.

Kunskap om andra verksamheters uppdrag

Det finns behov av att mötas mellan verksamheter för att fördjupa sig i socialtjänstens uppdrag, bland annat orosanmälan. Därav genomförde Centrum socialtjänstprocessdagarna under våren 2023. Cirka 180 personer deltog i dagarna. Då det finns ett fortsatt behov av denna kunskap kommer dagarna genomföras även år 2024.

En film om barnhälsovården (BHV) riktad till förskolor togs fram under året och har spridits till alla kommunala och fristående förskolor. Filmen blev väl mottagen och har genererat en önskan om utökad samverkan med BHV.

3. Ekonomisk redovisning

I samverkansavtalen om FCA är principen för finansiering 50/50 mellan de regionala socialnämnderna och delregional nämnd Göteborg. Av vad som framgår i de ekonomiska redovisningarna för år 2023 har inga återbetalningar gjorts, oavsett storlek på överskott.

I Överenskommelse om samverkansinsatser i det familjecentrerade arbetssättet (FCA) i stadsområde... regleras förskoleförvaltningens delfinansiering av samverkansavtalen om FCA. Under år 2023 var det totalt 2,250 mnkr. Finansieringen täckes främst med medel från statsbidraget om God och nära vård.

Stadsområde	Budget (tjänster, gemensam kompetensutveckling samt övrigt så som material)	Utfall (tjänster, gemensam kompetensutveckling samt övrigt så som material)	Differens mot budget (överflyttat till år 2024)
Centrum	3 106 tkr	3 039 tkr	67 tkr
Nordost	2 584 tkr	2 369 tkr	215 tkr
Hisingen	1 553 tkr	1 553 tkr	0 kr
Sydväst	2 150 tkr	2 150 tkr	0 kr
Totalt	9 393 tkr	9 111 tkr	282 tkr

4. Analys

Sammantaget gör förskoleförvaltningen bedömningen att det under 2023 har skett ett arbete inom ramen för FCA som bidragit till att skapa ett mervärde för barn och familjer samt professionella. Mervärdet har skapats i den samverkan och det samarbetet som berörda verksamheter haft med varandra. Funktionen koordinator har varit en facilitator i den samverkan, bland annat genom rollen som samordnare på FC/familjecentralsliknande verksamheter och sammankallande till barnhälsonätverken. Därmed har koordinatorernas arbete gynnat förskoleförvaltningens samverkan med andra verksamheter, både generellt och i det kompensatoriska uppdraget.

Majoriteten av de personella resurserna i samverkansavtalen mellan respektive socialnämnd och delregionalnämnd Göteborg har riktats till barn 0–6 år och deras familjer. Även aktiviteter och insatser har till största delen riktats till samma målgrupp. Koordinatorernas samarbete med öppna förskolor är tätt. Även inom ramen för föräldraskapsstöd sker en tät samverkan med olika delar av förskoleförvaltningen. En utmaning som kvarstår är att få till en bättre och mer kontinuerlig samverkan med förskolor, både som arena för aktiviteter men också som deltagare i samverkan. Troligen kommer barnhälsonätverken kunna vara ett av verktygen för detta.

Omvärlden - förutsättningar för genomförande av FCA

Under 2023 är det tydligt att desinformationskampanjen mot svensk socialtjänst och förskola har påverkat arbetet med FCA. Koordinatorer och andra professioner måste

dagligen förhålla sig till det. Det skapar hinder i genomförandet av FCA vilket i sin tur påverkar koordinators uppdrag. I årsrapporterna är det främst stadsområde Nordost och Hisingen som tar upp desinformationskampanjens påverkan på arbetet. Misstron har fortsatt resulterat i att delar av målgruppen är begränsad att delta i öppna förskolans verksamhet på grund av rädsla eller oro för socialtjänstanmälan. Trots många år av tillitsskapande arbete krävs nu ännu mer för att nå ut till familjer med insatser och information.

Den ekonomiska situationen under år 2023 medförde påverkan på arbetet med FCA. Stadsområde Centrum och Sydväst är de som främst tar upp den ekonomiska situationen. Centrum beskriver det som ett turbulent år där konsekvenserna främst blev tydliga hos samarbetsparter så som BVC och BMM. Till exempel har BVC inom Närhälsan inte haft föräldragrupper i samma utsträckning som tidigare. Det är viktigt att påpeka att det inte handlar om brist på engagemang eller vilja utan om avsaknad av organisatoriska förutsättningar så som tid, kompetens och resurser. Tillsammans med verksamheterna försöker koordinatörerna att anpassa och hitta nya arbetssätt så att samverkan för barn och familjer kan fortsätta. Det kräver flexibilitet och förändringsbenägenhet.

Strukturer för ledning och styrning i samverkan

Närvaro och aktivt deltagande i samverkansforum gör skillnad för hur samverkan och samarbetet inom FCA fungerar och utvecklas. Likaså är samverkansavtalen och överenskommelserna om samverkan viktiga för strukturen och uppdraget. Några koordinatörer tar upp att verksamheternas olika förutsättningar påverkar arbetet. När det inte finns organisatoriska förutsättningar att delta på samverkansforum, när tid och resurser saknas, så får det en direkt påverkan på utveckling och genomförande av FCA. I processen med att ta fram nya samverkansavtal blev det tydligt för koordinatörerna att parternas olika uppdrag och olika sätt att kommunicera kan utgöra ett hinder. Därför är det av vikt att lära sig om varandras uppdrag och skapa förståelse för det språk och de begrepp som varje verksamhet använder. Om vi inte förstår att vi pratar om samma sak eller förstår varför en aktivitet behöver anpassas för att en verksamhet ska kunna genomföra den så kommer samverkan att stå still. Närvaro och aktivt deltagande i samverkansforum är därför grundläggande. Annars riskerar mervärdet för barn och familjer, som samverkan ger, att bli mindre eller utebli.